

Радые Свабода © 2011 РС | Усе правы захаваныя.

<http://www.svaboda.org/content/article/2316331.html>**Безназоўнае Падляшша**

аўтар Ян Максімяк

Пра магілы

Беларушчына на Падляшшы дагасе. Зьнешне сытуацыя выглядае як быццам заспакаляльна – у Беластоку працягваюць выхад тыднёвік “Ніва” і месячнік “Часопіс”, штогод выходзяць некалькі беларускіх кніжачак зь вершамі, прозай або публіцыстыкай, існуюць беларускія перадачы на дзяржаўным польскім радыё і тэлебачанні, тысячы дзье або тры падляскіх школьнікаў навучаецца беларускай мове ў школе. Але кожны, хто мяркуе пра сытуацыю беларушчыны на Падляшшы не па артыкулах у “Ніве” ці перадачах Радые Рацыя, а абпіраецца на асабісты досвед, – як, напрыклад, я, – ня можа не прызнаць (прынамсі перад самім сабою, у глыбіні душы), што інстытуцыянальная беларушчына не запыняе працэсу асыміляцыі падляскіх беларусаў, бо яна, гэтая беларушчына, даўно ператварылася ў вонкава прывабную, але насамрэч мёртвую абалонку меншасці, якая адной нагой ужо стаіць у магіле.

Самы выразны і аб’ектыўны сыгнал нашага няўмольнага згасання прагучаў пасля абвешчання вынікаў перапісу 2002 году. Вынікі засьведчылі, што беларусаў на Беласточчыне ня чвэрць мільёна, як лічылася ў 1990-х і раней, а ўсяго 46 тысячаў. Паводле гэтага самага перапісу, каля 40 тысячаў беларусаў яшчэ гавораць дома па-беларуску; шэсьць тысячаў гавораць дома па-польску, тым ня менш залічваюць сябе да беларусаў.

Іншыя сыгналы гэтага згасання, можа быць, менш выразныя, чым вынікі перапісу, але ня менш красамойныя. Нягледзячы на паўстагодзьдзя з гакам навучаньня беларускай літаратурнай мове на Падляшшы (у выніку чаго два-тры дзясяткі тысячаў падляскіх беларусаў, прынамсі тэарэтычна, павінны былі стаць граматымі ў гэтай мове), гэтая граматынасць ніяк не праўляе сябе ў публічным жыцці. Не існуе літаральна ніводнага жывога падляскага сайту ці форуму ў інтэрнэце, які вёўся б на беларускай мове. На беларускай мове на Падляшшы публічна і рэгулярна пішуць і гавораць толькі тыя, хто гэтым заняткам зарабляе сабе на хлеб (то бок, два дзясяткі журналістаў). Калі б не было дзяржаўнай падтрымкі і грантаў, уся беларуская выдавецкая справа на Падляшшы загнула б за лічаныя тыдні. Нікому зь беларусаў ня рупіць падтрымліваць беларускае слова з свае уласнае кішэні.

Паволі, але няўмольна згасе і беларуская літаратурная творчасць на Падляшшы. Наймаладзейшым зь літаратурнай сяброўні “Белавежа”, якія яшчэ час-часам выдаюць нешта па-беларуску, сёньня ўжо больш за 50 гадоў. Нягледзячы на розныя высілкі, каб абудзіць зацікаўленасьць беларускім культурным словам сярод пакаленьняў школьнікаў і ліцэістаў, нічога талковага не атрымліваецца. Беларуская мова ўжо перастала быць мовай культуры для падляскіх беларусаў. У публічным жыцці яна засталася толькі як мова журналістыкі і як прадмет у школе.

Дый факт, што 40 тысячаў чалавек на Падляшшы гавораць па-беларуску ў сям’і, далёка не адназначны і неаспрэчны. Пра гэта крыху далей.

Пра надпісы над магіламі

У 2005 годзе ў Польшчы ўвайшоў у жыццё закон “Аб нацыянальных і этнічных меншасцях ды рэгіянальнай мове”. У фармальным сэнсе закон зьяўляецца разьвіццём і ўдакладненьнем абавязаньняў, якія ўзяла на сябе Польшча, далучаючыся да Эўразьвязу ў 2004 годзе і прымаючы корпус эўрапейскага заканадаўства, напрацаваны Эўразьвязам раней. Кажучы яшчэ дакладней, гэты меншасны закон у вялікай меры зьяўляецца польскай канкрэтызацыяй “Эўрапейскай хартыі рэгіянальных і меншасных моваў”, якую Польшча ратыфікавала ў 2009 годзе.

Паводле закону, да меншасных моваў у Польшчы належаць, сярод іншых, беларуская, украінская, літоўская, нямецкая, славацкая. Да рэгіянальных моваў: кашубская і лэмкаўская.

У практычным сэнсе закон дае права меншасцям у тых гмінах, дзе яны складаюць ня менш за 20 адсоткаў насельніцтва, карыстацца мовай меншасці як “даламожнай” у кантактах з мясцовымі ўладамі (то бок, гаварыць па-свойму з гміннымі службоўцамі і пісаць па-свойму просьбы ў гміну) ды зьмяшчаць на дарожных знаках з назвамі мясцовасьцяў традыцыйныя назвы, побач з польскімі.

У беларускім выпадку практычнае значэньне мае толькі артыкул закону аб дзвюхмоўных дарожных знаках з назвамі мясцовасьцяў. Беручы пад увагу сытуацыю зь беларускай граматысцю, пра якую я згадаў вышэй, ніхто не спадзецца, што каму-небудзь захочацца ў нейкай гміне напісаць нейкую паперыну па-беларуску (а гаварыць па-свойму ў гмінных установах на Падляшшы і раней ніхто не забараняў).

Інакш кажучы, нельга ўжо запыніць сыходу беларушчыны ў магілы, якімі па сутнасці сталіся беларускія вёскі на Падляшшы. Але яшчэ магчыма паставіць над гэтымі магіламі крыжы з надпісамі на роднай мове нябожчыкаў.

Усе іншыя меншасці, якія мелі 20-адсоткавы дэмаграфічны патэнцыял у нейкай гміне, ужо паставілі сабе дзвюхмоўныя знакі са сваімі традыцыйнымі назвамі і пра ўсю справу пасьпелі забыць (такім чынам, у Польшчы вы можаце натрапіць ня толькі на літоўскія і кашубскія назвы, але і на нямецкія). А вось на беларускія знакі вы не натрапіце, нягледзячы на тое, што беларусы займаюць трэці па немцах і кашубах кампактны арэал меншаснага пражываньня ў краіне, і маюць права напісаць свае назвы на знаках у 12 гмінах (гарадоцкай, нараўчанскай, нараўскай, бельскай, чыжоўскай, гайнаўскай, дубіцкай, арлянскай, кляшчэлеўскай, чаромхаўскай і дзвюх гарадзкіх – у Бельску і Гайнаўцы). Чаму няма беларускамоўных дарожных знакаў?

Гэтае пытаньне, як мне здаецца, з тае самае катэгорыі, што і пытаньне: чаму ў Горадні, у якой больш за 300 тысячаў насельніцтва, сёлета бацькі толькі адной дзяўчынкі захацелі аддаць сваё дзіця ў беларускамоўную клясу? Або пытаньне: чаму Лукашэнка, які кіруе Беларусьсю амаль 17 гадоў, можа безь вялікіх праблемаў пакіраваць ёю і наступныя 17? Зразумела, на Падляшшы няма ні Лукашэнка, ні Горадні, але застаецца той самы народны беларускі мэнталітэт, што і ў Рэспубліцы Беларусь.

Я ня ведаю, кудую пралягае шлях да загадкі беларускага мэнталітэту як такога, а таму тут дам толькі частковы адказ на вышэй пастаўленае пытаньне, то бок, пастараюся сфармуляваць правінцыйны, падляскі варыянт адказу на пытаньне, чаму ўсё роднае нам да лямпачкі.

Хто баіцца дыфтонгаў?

Публічнай таямніцай Падляшша, пра якую ня згадвае ні “Ніва”, ні Радые Рацыя, зьяўляецца факт, што беларуская літаратурная мова амаль ня мае апоры ў жывых народных гаворках. Са згаданых мною 40 тысячаў чалавек, якія заявілі, што гавораць на беларускай мове дома, толькі каля 8 тысячаў гавораць на гаворках літаратурнай мовы, тым часам як 32 тысячы – на падляскіх гаворках, якія зьяўляюцца заходняй пэрыфэрыяй арэалу палескіх гаворак Берасьцейшчыны (гэта мая ацэнка на аснове перапісу 2002). Так-так, маюцца на ўвазе гаворкі той самай падляскай мовы, якой мы з братам прысьвяцілі сайт Svoja.org.

Кажучы канкрэтна, калі трымацца духу і літары закону, дык назвы на беларускай літаратурнай мове можна зьмясціць толькі ў нараўчанскай і гарадоцкай гмінах, бо толькі там у нас людзі гавораць на гаворках літаратурнай мовы. У 10 іншых гмінах, дзе людзі гавораць на той ці іншай падляскай гаворцы, трэба пісаць традыцыйныя

назвы мясцовасцяў па-падляску. Зразумела, у тым выпадку, калі мець на ўвазе захаваньне аўтэнтычнай моўна-культурнай спадчыны беларусаў Падляшша, а ня мёртвай абалонкі.

Не ўваходзячы ў спрэчку наконт таго, ці падляскія гаворкі трэба залічыць да беларускай ці ўкраінскай мовы, ці да асобнай падляскай мікрамовы, я скажу толькі тое, што ў гэтым выпадку самае істотнае: практычна ўсе падляскія гаворкі выстройваюцца ў строгую фанэтычна-марфалагічную сыстэму, якая моцна адрозніваецца як ад беларускай і польскай, так і ўкраінскай сыстэмаў. Гэтай сыстэмы нельга ігнараваць у назвах мясцовасцяў, дзе яе арыгінальныя рысы (дыфтонгі *yo, iэ, iэ; okаньне* і *уканьне*; адсутнасць беларускага дзеканьня і цеканьня; адсутнасць украінскага іканьня і ыканьня) выступаюць асабліва выразна і часта.

І тым ня менш, Гмінная рада Орлі ў сваёй [пастанове з 30 верасня 2009](#) амаль усе гэтыя прыкметы сваёй роднай мовы праігнаравала і зацьвердзіла „традыцыйныя“ назвы мясцовасцяў, якія ні зь якой мовай (ні беларускай, ні ўкраінскай, ні падляскай) ня маюць шмат супольнага. Інакш кажучы, для дарожных знакаў перад сваімі вёскамі арлянскія дэпутаты прыдумалі (або арлянскім дэпутатам нехта прыдумаў) нейкую асобную мову, якую ня толькі цяжка ідэнтыфікаваць, але ў якой таксама немагчыма вызначыць нейкія лягчыныя фанэтычныя правілы.

З 26 „традыцыйных“ назваў, якія Гмінная рада ў Орлі падала на зацьверджаньне міністру ўнутраных справаў і адміністрацыі (бо гэта ён прымае канчатковае рашэньне адносна абсталювання дзевюхмоўных знакаў), толькі 9 (дзевяць) супадаюць у гучанні з назвамі, якімі карыстаюцца мясцовыя жыхары, беларусы-падляшукі. 17 „традыцыйных“ назваў з гэтага сьпісу, кажучы наўпрост, зафальшоўваюць аўтэнтычныя, беларуска-падляскія назвы вёсак.

Я ня буду разглядаць усе 17 выпадкаў гэтага перайначаньня, а пакажу толькі тры-чатыры назвы, каб даць вам адчуць абсурднасьць і адначасова небясьпеку гэтай спробы сьцверці адзін з апошніх аўтэнтычных сьлядоў беларушчыны на Падляшшы.

Пачнем з назвы цэнтру гміны. Дзяржаўная назва: *Orla*. Прапанаваная назва: *Орля*. Традыцыйная назва: *Вуорля/Vôrla*. (Я тут падаю аўтэнтычную падляскую назву ў кірылічнай вэрсіі, дзе дыфтонгі пазначаюцца дыграфамі *yo, iэ, iэ*, і ў лацінскай вэрсіі паводле стандарту Svoja.org, дзе адпаведныя дыфтонгі пазначаюцца як *ó, ié, ê*). Прапанаваная назва паўтарае афіцыйную назву, ігнаруючы традыцыйнае прыстаўнае *е* і дыфтонг *yo*.

Koszale – Кошэлі – Кошэліэ/Кошэліê. Прапанаваная назва ігнаруе дыфтонг *iэ*, які адначасова вызначае месцы націску ў назьве (дыфтонгі ў падляскіх гаворках заўсёды пад націскам).

Moskiewce – Москоўцы – Москувціэ/Moskuvcié. Гэта рэкардсман, што тычыцца колькасці зафальшаваньняў: прапанаваны варыянт ігнаруе *уканьне* ў другім складзе, дыфтонг *iэ* ў трэцім, а да таго ўключае нехарактэрнае “у кароткае”, якое ў жывых падляскіх гаворках выступае вельмі рэдка, а ў выпадку арлянскай гміны зьяўляецца несусьтэмным гукам.

Czechy Zablotne – Чэхі Заболотны – Чэхі Заболотны/Čechí Zabolótny. Тут раптам зьяўляецца аканьне, якім ні ў гэтай падляскай вёсцы, ні ў іншых і ня пахла!

Gregorowce – Рыгоруўцы – Рыгоруовці/Ryhoróvci. У прапанаванай назьве зьніклі дыфтонг *yo* і мяккае *ц* у апошнім складзе, затое зьявілася несусьтэмнае “у кароткае”.

Ня трэба быць дыплямаваным лінгвістам, каб пабачыць, што запрапанаваныя ананімныя спэцыялістамі варыянты ня ўпісваюцца ні ў якія нормы беларускай мовы – ні літаратурнай, ні якой іншай.

Можна было б пасмяяцца і сказаць, што ніхто пры здаровым розуме гэтакі абсурд ніколі не зацьвердзіць, так што ўсё гэта – пустая трата часу.

Але мне ўжо сьмяяцца ня хочацца. Па-першае таму, што гэтыя “традыцыйныя” назвы прыдумалі хутчэй не мае суродзічы-падляшукі з Орлі, у якіх адмысловая мовазнаўчай адукацыі няма, а “грамадзкая камісія” змагароў за беларушчыну на Падляшшы, у якую, калі верыць чуткам, уваходзілі людзі з тытуламі дактароў і прафэсараў навук, у тым ліку гістарычных і філялягічных.

Па другое таму, што “Часопіс” зь лютага 2011, у матэрыяле пад назвай “Гістарычны крок Орлі”, паведаміў: *Запісанае кірыліцай гучаньне назваў мясцовасцяў выпрацаваў калектыў экспэртаў, стараючыся паяднаць іх гутарковую асаблівасьць зь беларускім альфавэтам і ўзгадніць з гістарычнымі пераказамі*. “Часопіс” дадае, што гэтыя назвы падтрымала Камісія па назвах мясцовасцяў, якая дзейнічае пры Міністэрстве ўнутраных справаў і адміністрацыі (МУСіА). Значыць, засталася толькі падпісацца міністру пад адпаведным распараджэньнем (магчыма, ён ужо і падпісаўся), і Орля ўвойдзе ў беларускую гісторыю. Я толькі ня ўпэўнены, ці ў гэтай гісторыі мовазнаўчы пачын у Орлі застанецца як сымбаль перамогі над асыміляцыяй, ці як яшчэ адна беларуская перамога над здаровым глуздам.

Што рабіць?

На гэтым месцы я чую рэплікі чытачоў: Калі ты такі разумны, дзядзька, дык чаму ты не пастараўся прадухіліць гэтую прафанацыю, калі яшчэ было можна? Чаму ты не падзяліўся сваімі сумневамі зь беларускімі экспэртамі той безназоўнай “грамадзкай камісіі” на Падляшшы і з польскімі мовазнаўцамі камісіі пры МУСіА ў Варшаве?

Усё гэта я зрабіў.

Можна верыць або не, але ніякі беластоцкі беларускі СМІ толкам так і не паведаміў, хто насамрэч быў у тым калектыве экспэртаў, які раў дэпутатам Гміннай рады ў Орлі наконт назваў. На ўзроўні чутак, якія дайшлі да мяне ў Прагу, я магу сказаць, што нібыта сярод іх былі гісторык Алег Латышонак і філэляг Міхал Кандрацюк. Але калі яны скажуць, што ў ніякай такой камісіі не былі, дык у мяне няма доказаў адваротнага. Гэта, мусіць, была даволі падпольная камісія...

Па-другое, адразу пасля таго, як быў абнародаваны закон аб меншасных і рэгіянальных мовах, у красавіцкім нумары “Часопіса” ў 2005 я апублікаваў артыкул, дзе ў прынцыпе напісаў тое, што пішу сёньня вам: закон дае нам шанец аддаць справядлівасьць нашым мёртвым вёскам і запісаць іхныя назвы так, як яны гучаць у сапраўднасьці, то бок, па-падляску. Запісаць іх на літаратурнай мове ня мае сэнсу, бо гэта ня будзе адпавядаць праўдзе. А нашай беларускай ідэнтычнасьці на Падляшшы ніякім чынам не зашкодзяць падляскія назвы. Наадварот, маючы на ўвазе тое, на якой мове гаворыць пераважная большасьць падляскіх беларусаў, гэты крок можа толькі ўзмацніць нашу беларушчыну. Гэты артыкул можна прачытаць [тут](#).

Мне тады і ў самым кашмарным сьне не магло прысьніцца, што мае таварышы ў змаганні за лепшую беларускую долю на Падляшшы могуць выбраць яшчэ нешта іншае ў гэтай яснай сытуацыі выбару альбо-альбо: альбо на літаратурнай мове, альбо на падляскай. А яны, аказваецца, выбралі нейкую трэцюю мову, якую мовазнаўцаў яшчэ толькі трэба вывучыць і ідэнтыфікаваць.

Па-трэцяе, яшчэ ў лістападзе 2009 я напісаў ліст у Камісію па назвах мясцовасцяў пры МУСіА, у якім выклаў справу назваў на Падляшшы так, як выклаў яе тут вам. Адна прафэсарка з тае камісіі адпісала мне, што камісія ведае пра цяжкасьці з назвамі на Падляшшы, і дадала, што яна хацела б бачыць мяне як экспэрта пры выпрацоўцы канчатковага рашэньня па гміне Орля. Але потым, відаць, нехта важны ў міністэрстве перадумаў наконт падляскіх назваў. Нікому ў Варшаве не парупіла пракансультаваць гэтае рашэньне са мною.

Безумоўна, можна было б падаць у суд на міністэрства за гэтую прафанацыю беларушчыны ў гміне Орля. І ня выключана, што можна было б гэты суд выйграць, калі не ў Варшаве, дык у Страсбуры. Польскі закон аб меншасных мовах экспліцытна гаворыць, што “вызначэньне дадатковай назвы на мове меншасці адбываецца згодна з правапісам гэтай мовы”. Згодна з правапісам якой мовы вызначылі “традыцыйныя” назвы ў гміне Орля? Такую мову, як я ўжо адзначыў, яшчэ трэба пашукаць са сьвечкай.

Але справы “Максімюк супраць польскай дзяржавы”, хутчэй за ўсё, ня будзе. Ну бо як жа мне абвінавачваць польскую дзяржаву ў фальшаванні моўнай спадчыны беларускай меншасці, калі аб зацьверджанні гэтай фальсыфікацыі папрасіла сама зацікаўленая меншасць, безь відавочнай прынукі з боку дзяржавы?

Тыповая беларуская сытуацыя, праўда? Чалавеку кажучь прыйсьці на ягонае ўласнае павешаньне, а ён ня толькі што не ўцякае куды вочы глядзяць, але і намыленую вярхоўку нясе з сабою пад шыбеніцу. Ці такому чалавеку магчыма неяк дапамагчы? Дый ці трэба?

Гэтая дыскусія закрытая.

Сартаваць камэнтары

Камэнтары

Імя: **Арцём** Горад: **Наваградак**

21.02.2011 18:23

Ян, а адкуль вы родам?

Адказаць

Імя: **Ян** **Максімюк**

21.02.2011 20:17

Зь вёсачкі Ляхі (націск на і) у Нараўскай гміне. Туды пакуль падляскія адмыслоўцы па анамастыцы не дабраліся.

Адказаць

Імя: **Арцём** Горад: **Наваградак**

23.02.2011 15:20

Атрымліваецца па нацыянальнасці вы паляк?

Адказаць

Імя: **Ян** **Максімюк**

23.02.2011 17:50

Адказыце мне спачатку на пытаньне: Навошта людзі, якім няма чаго сказаць па сутнасці, пішуць камэнты? Вазьміце свой прыклад як падставу для адказу. Каді адкажаце мне, я адкажу вам.

Адказаць

Імя: **Пудляш**

21.02.2011 21:29

Ян, вядома ж, родам з Падляшша. Але адсюль ён удрал, каб за амэрыканскія грошы вучыць як быць беларусам на Падляшшы.

Ваня, а так па праўдзе - як Ты можаш пісаці пра "асабісты досьвед"? Як Табе не сорамна? Зьдзек і ženada :(((

Адказаць

Імя: **Ян** **Максімюк**

21.02.2011 22:15

Растлумачце мне, на чым палягае маральная перавага чалавека, які зарабляе польскія грошы і прыдумляе арлянтам ідыёцкія "традыцыйныя" назвы, над чалавекам, які зарабляе амэрыканскія грошы і гэты ідыятызм асуджае. Тады, магчыма, я пачырванее.

Адказаць

Імя: **Пудляш**

21.02.2011 23:26

Такі інтэлектуал, а дурням прытвараецца.

Адказаць

Імя: **Тамтэйшы** Горад: **дзеьці там**

21.02.2011 23:28

Амэрыканскія грошы лепшыя чым польскія -- гэта факт нумар адзін.

Спробы стварыць штучную мову і пераканаць людзей, што яна лепшая, чым "натуральная" жывая мова -- поўная бязглузьдзіца (ваш зямляк Замэнхоф меў магчымасьць пераканацца ў гэтым асабіста) -- факт нумар два.

Беларушчына на сёньняшні дзень для большасьці людзей (нават у РБ) -- мякка кажучы непрывабная, а ў сутыкненьні з пальшчызнай (я нават ня буду ўжываць слова "палянзацыя", бо палякі ўжо даўно могуць się wyluzować і спакойна папіць піўка -- мы й бязь іхняй дапамогі сябе самі ў туну загонім)...

Дык можа спрабаваць хаця б сваю падляскую традыцыю захаваць? Беларушчыне гэта напэўна не зашкодзіць.

Імя: **step** Горад: **Bielastok**

21.02.2011 20:51

U pryncypie prawda, ale josc ludzi jakija licac siabie bielarusami nie pa pryncynie hrasej. Hrupa Beton ci ja robim piesni pa bielarusku nie tamu sto chtosci nam daje hrosy. Szmat shkolnikau stwarajuc nieaficyjnija supolki (nazal karatkatryvalija - razjazdzajucca za adukacyjaj i usio razychodzicca pa kasciach) A shto bhkt i sajuz bielarusau pracujuc jak pracujuc - vidac zabylysia dzieia czaho vajawali z tym za bhkt kalisci

Імя: **Tomasz**

21.02.2011 23:22

Szanowny panie Janie,

згодны з усім, што вы напісалі. Даўно зразумеў, што беларуская мова прысутнічае ў нас толькі таму, што некаторыя могуць дзякуючы яе зарабіць грошы, дарэчы добра ведаеце, якая якасць гэтай мовы ў згаданых вамі перадачах або выданнях ... Таксама я ўжо сам прыйшоў і да гэтай высновы, што калі знікла б дзяржаўная падтрымка, адначасова зніклі б дзесці і ўсе штатныя журналісты і дзеячы - абаронцы нібыта беларускай культуры, а ў рэчаіснасці... сваіх пасадаў. Аднак ніхто раней не адважыўся гучна выказаць такога меркавання. Зразумела, што беларуская дзейнасць у такім кшталце не ў стане ўцягнуць або пераканаць да пошуку ўласнай ідэнтычнасці, таму што ўсё гэта драматычна пустое і адарванае ад сапраўднага народа і яго рэальных спраў. «Ніва», «Пад знакам Пагоні», усе навуковыя дысертацыі нашых "родных" прафесараў - усё гэта не мае ніякага ўплыву на людзей. На ўласным прыкладзе ведаю, чаго вартыя ўсе «нашы» дзеячы. Жывучы ў пяцідзесяці кіламетрах ад бліжэйшага белліцзя, ніколі не сустрэў я, ні ў школе, ні тым больш у царкве, аніводнага чалавека, які даў бы мне натхненне да пошукаў ўласнай тоеснасці. Тое, што я- беларус, удалося мне зразумець САМАСТОЙНА, але ж гэта адзінкавы выпадак, большасць маладых людзей да такой высновы не дойдзе, бо няма нікога хто б ім нешта падобнае сказаў. Таксама самастойна трохі навучыўся беларускай, таму магу зараз тут напісаць, хоць і недасканала. Дома гавораць толькі на польскай мове, у выключна польскім моўным асяроддзі выхаваныя амаль усе маладыя праваслаўныя, што можна і пачуць у беларускіх перадачах. Таму і амаль усе гэтыя маладыя лічаць сябе «праваслаўнымі палякамі» і для іх зусім непатрэбныя ні беларуская прэса, ні нейкія абстрактныя двухмоўныя назвы. Вось і чаго варта праца ўсіх прафесійных беларусаў з Нівы і Беластоцкага ўніверсітэта.

Адказаць

Імя: **Ян** **Максімюк**

22.02.2011 11:30

Я да вашых назіранняў наконт беларускай сытуацыі на Падляшшы, на жаль, не магу дадаць нічога аптымістычнага. Так яно і ёсьць – бальшыня высілкаў нашай інстытуцыянальнай беларушчыны робіцца ў пустцы і накіраваная ў пустку. І ня толькі таму, што інстытуцыянальная беларушчына – выключна на літаратурнай мове, якая для 80 адсоткаў заяўленых беларусаў не зьяўляецца роднай мовай. Таксама і таму, што

інстытуцыянальная беларушчына зьяўляецца выключнай крыніцай утрыманьня для бальшыні яе рупліўцаў. У такой сытуацыі, як ні круці, чалавеку хочацца як найбольш зарабіць. Гэта ўсім нам зразумела. А заробак на нечым адным у гэтым беларускім бізнэсе – нікчэмны. А таму і накручваецца процьма розных пустых і абсурдных праектаў, пад якія людзі здабываюць дзяржаўныя гранты і кормяць сябе і свае сем'і. А іншым, то бо, патэнцыяльным спажыўцам, да гэтых праектаў няма ніякай цікавасьці.

Сярод гэтай колькаска даволі багатай, як на падляскія інтэлектуальныя магчымасьці, "нацменшаснай культурнай прапановы", трапляюцца і вартасныя рэчы. Але такія вартасныя рэчы патанаюць у тонах і тонах макулятуры ды знікаюць у клубках пылу, якія прадукуюць інстытуцыянальныя змагары за беларушчыну. У апошнім часе выйшла вартасная рэч на Падляшшы па-беларуску – раман Сакрата Яновіча "Хатняе стагодзьдзе". Але я не чытаў ні адной рэцэнзіі на гэтую кніжку ні ў "Ніве", ні ў "Часопісе". Магчыма, што гэтага рамана ніхто зь беларускіх журналістаў так і не прачытаў, ня кажучы пра тое, каб зрабіць яму нейкую прамоцыю, а аўтару дапамагчы арганізаваць сустрэчы з патэнцыяльнымі чытачамі. Усе былі занятыя прадукцыяй штораз большай кучы грантавай макулятуры.

З назвамі на дарожных знаках на Падляшшы – крыху іншая справа. Ёсьць такое паняцьце сярод цывілізаваных народаў – годная сьмерць. Беларусам-падляшчукам у паміраючых вёсках, якія выгадавалі і выкармілі сёньняшняе пакаленьне "змагароў і мучнікаў" за беларушчыну, гэтыя ж дзеці адмаўляюць права на надпіс на магіле на сваёй роднай мове, лічачы, што іхная падляская мова не дастойная таго, каб асьвяціць сьмерць гэтай невялікай і няважнай у сусьветных маштабах рэгіянальнай культуры. Гэтая трасянка, якая будзе стаяць на дарожных знаках у гміне Орля, застанецца наступным пакаленьням як найўная памятка здрады дзяцей за паветам родзічаў, якія чамусьці данесьлі да нас падляскую мову празь вякі, без газэтаў, радыё і тэлебачаньня.

Гэта горш, чым прывязаць самога сябе да ганебнага слупа, самога сябе разьдзець і самога сябе адсьцябаць дзеля пацехі асымілятараў.

Адказаць

Імя: **Старык**

22.02.2011 12:07

Проблема, што не Вы атрымліваеце гэтыя гранты, спадар Ян. Гэта ж адразу зразумела з Вашага тэксту. Таксама думае шмат хто. Але пакажыце ўсё ж гэтую "процьму розных пустых і абсурдных праектаў"? Кіньце камням першыя, Вы ж без віны. Але кідайце канкрэтна і з сярод гэтай "процьмы" пералічыце 3-4 такія "пустыя і абсурдныя праекты". Цікава будзе паглядзець, каму Вы найбольш зайздросьціце :)

Адказаць

Імя: **Ян Максіюк**

22.02.2011 13:03

Загляньце на сайт МУСiA, адшукайце штогадовыя пастановы міністра наконт меншасных датацый, загляньце ў беларускую частку, і там убачыце процьму такіх праектаў. Але каб вы не падумалі, што я выкручваюся ад вашага пытання тут, дык я паўтару тое, што гаварыў і пісаў ня раз раней на Svoja.org і ў "Часопісе": "Ніва" без падляскай мовы пасья пералісу 2002 году – пусты праект. Радзь і тэлеперадачы ў Беластоку толькі на літаратурнай беларускай мове пасья пералісу 2002 – пустыя праекты. Сьпіс працягвайце далей самі.

Пра вашы інсунуацыі наконт маёй кішэні прамаўчу. Людзі, якім няма чаго сказаць па сутнасьці, пачынаюць гаварыць то пра падаткавую дэклярацыю, то пра мэдыцыну, то пра мэтаралёгію. Шукайце сабе дыскунтантаў на rogoda.by.

Адказаць

Імя: **Andrzej** Горад: **Sokolka**

23.02.2011 03:20

A Ty Tomasz, skoro krytykujesz działaczy - co zrobiłeś dla ratowania mowy ojczystej ? Działacze też ludzie i muszą za coś żyć. Samymi ideałami nie wykarmi się rodziny. 100 lat temu Sokólszczyzna mówiła prawie wyłącznie po białorusku (nie licząc Żydów). Ale dziś już niewielu potrafi. Winna jest historia, która pozbaawiła Białorusinów elit intelektualnych. Niestety to, co dziś widzimy w RB, czyli totalna rusyfikacja, odjęła chęć bycia Białorusinem ostatnim chętnym na Sokólszczyźnie. Brak szkół uczących czytać i pisać po białorusku też zrobił swoje. Sokólszczyzna jest dla nacji białoruskiej chyba stracona, ale czy sama Białoruś jeszcze nie jest dla nacji białoruskiej stracona ? Jak przysłuchuję się licznym Białorusinom robiącym u nas zakupy, to jeszcze nigdy nie słyszałem mowy białoruskiej. Ech...

Адказаць

Імя: **Тамтэйшы**

23.02.2011 14:26

Właśnie o to chodzi, Andrzej -- pieniądze są, działacze są, wynik -- zero... Z jakiegoś powodu co raz mniej ludzi w Podlaskim rozmawia nie po polsku -- prawosławni Polacy... I nie ma co narzekać na historię -- jest okrutna, ale czy Białorusini/Pudlaśi mieli gorzej od na przykład Łemków? Tamci mimo wszystko swoją tradycję i język zachowali i w Polsce i na Słowacji. Nie opieprzając wszystkich działaczy z Białegostoku (nie mogą się zgodzić z tym, że ich praca zupełnie nie ma sensu -- uważam, że ma) powiem tak: Jan Maksymiuk próbuje coś z tym wszystkim zrobić, zastosować inne podejście w oparciu o (jeszcze) żywą tradycję ludową, Tomasz przynajmniej całkiem dobrze opanował język białoruski i nie jest obojętny. Pozwól, że teraz zapytam: a co Ty Andrzej zrobiłeś? Bez obrazy, ale skoro jesteś z Sokólszczyzny i jesteś świadom jak to wszystko wyglądało 100 lat temu, czy chociaż określisz swoją narodowość jako białoruską podczas następnego spisu powszechnego? Czy robi to chociaż 20% ludzi (przecież to nic nie kosztuje, nawet nie muszą się uczyć języka)? Ja w to wątpię...

Адказаць

Імя: **Tomasz**

23.02.2011 20:15

Зразумейце, што мне і, як здаецца, таксама Яну Максіюку, не перашкаджае тое, што людзі кормяцца з беларускай дзейнасці. Перашкаджае штосьці іншае: што ўся гэта дзейнасць – мастацтва дзеля мастацтва, тварэнне ілюзіі ды чыстая фармальнасць. Замест гары ўсялякай макулятуры сапраўды лепш было б стварыць умовы для працы з дзецьмі і моладдзю, арганізаваць хоць нейкую нядзельную школу, каб дзеці маглі даведацца што-небудзь аб сваёй культуры. Бачу таксама іншую праблему. Выходзіць, што нарадзілася нейкая татальная залежнасць паміж існаваннем беларускага жыцця і дзяржаўным фінансаваннем. Забіраюць трохі грошай - ужо для цэлага шэрагу дзеячаў "трагедыя" і "смерць беларускай культуры". Так што мне думаць пра такія ўстановы, якая ГАЛЮЎНАЯ мэта іх дзейнасці?

Імя: **Хітрык**

22.02.2011 00:35

Чую гэты артыкул як падсумаваньне шчырай душы.

...Але нам, беларусам, у такіх выпадках не трэба замазынішчальна (ў адчаі) аглядацца назад.

Пакуты ад татальнага знішчэння Беларушчыны прынеслі ўжо незгасальны агонь свабоды ў Родную мову там (у Беларусі), дзе мова агрэсара (расейская) мае гэтакі агонь толькі і толькі ВО НК АВА, на словах.

Са згаданага раблю выснову, што

Бог любіць нацыю беларусаў (ЛІТВУ). І менавіта ТУТ наша сіла паўсюдна ў сьвеце: прыхінімся ўсёй душой да Роднай мовы, да нашай нацыянальнай

спадчыны, заговорым па-беларуску УСЕ, адчуем водар Новага часу, які неадменна чакае НАС...

Жыве Беларусь!

Імя:: **Не Янка**

22.02.2011 01:30

"Нікому ў Варшаве не парупіла пракансультаваць гэтае рашэнне са мною" - вось, што нашага Янку забалела. А гэта можна яшчэ па-другому сказаць: "Глянце - усе людзі як людзі, толькі я такі харошы". Але калі такое кажа маладая дзеўка, дык гэта не страшна. Але калі такое кажа дарослы мужчына - гэта і страшна і сьмешна.

І яшчэ: "Нікому зь беларусаў ня рупіць падтрымліваць беларускае слова з свае ўласнае кішэні". А я такіх людзей і ў Беларусі, і на Беласточчыне ведаю ў твар. А пакажыце мне, дзе канкрэтна Вы "падтрымлівалі беларускае слова з свае ўласнае кішэні"?

Але я не сумняюся - і цяпер чырванець Вы ня будзеце. Ведаеце такую паказку з Вашага Падняшша пра "вочы" і "тэплы дождж"? Дакладна Вы такі чалавек.

Адказаць

Імя:: **Ян Максімяк**

22.02.2011 08:49

Паглядзіце тут:

<http://svoja.org/>

і тут:

<http://litaratura.org/>.

Ну і пакажыце, дзе плакала ваша кішэня для беларускага слова, каб мы ўсе ведалі, што думаць пра вашу экспертызу па мэдыцыне і мэтаралёгіі.

Адказаць

Імя:: **Нехта**

22.02.2011 11:47

Мая кішэня не плакала, таму і хвастацца неяк тупа. Але пытаньне было пра "падтрымку беларускага слова" а svoja.org гэта хутчэй правакацыйная і антыбеларуская дзейнасьць.

Адказаць

Імя:: **Тамтэйшы**

22.02.2011 13:28

Я чамусьці ўпэўнены, што Ян Максімяк у нічыёй, а тым больш маёй "абароне" патрэбы ня мае, але тут дакладна трэба штосьці дадаць да вашага допісу.

Калі вы трохі пачытаеце пра сытуацыю на Падляшшы цяпер і трохі падумаеце, вы зразумеете, што гэта не антыбеларуская дзейнасьць. Ва ўмовах, якія ёсьць сёньня, гэта найбольш прабеларуская дзейнасьць з усіх магчымых варыянтаў.

Імя:: **Альгерд Валовіч** Горад:: **Вялікая Вільня**

22.02.2011 01:38

"Зразумела, на Падляшшы няма ні Лукашэнка, ні Горадні, але застаецца той самы народны беларускі мэнталітэт, што і ў Рэспубліцы Беларусь."

Хвальшывай, каланіяльнага паходжаньня зьяўляецца сама назва "Беларусь" . Вось з гэтага й пачаліся ўсе накінутыя нашай нацыі штучныя праблемы. А штучныя праблемы, як вядома, невырашальныя. Яны могуць толькі паступова прывесць да шызоіднага разшчапленьня сьвядомасьці. Што й выразна назіраецца па абодва бакі мяжы каланізатарскіх уплываў.

Вы, шанюны сп.Максімяк, плачаце па паляшускай мове. Так бы мовіць - па валасах у той час, як нам адразаюць галаву. Што я маю на ўвазе? А тое, што я перакананы - аніводзін этнас ня можа выжыць, калі ён згубіў сэнс існаваньня, інакш кажучы, сваю нацыянальную ідэю, якая ёсьць ідзіным паратункам у чалавечым сьвеце. Каланізатары выгубілі нашу нацыянальную эліту(?) часткова праз зпалячваньне і русіфікацыю, перацягнуўшы яе на свой бок, але й таксама праз фізічнае вынішчэньне ў 20-30-я гады. Толькі эліта задае вэктар жыцьця і здольная духоўна і палітычна абараніць просты народ ад агрэсыўных намераў суседзяў. Ці не занадта часта мы самі, схаваўшыся ад драматычнага жыцьця ў чужых камфортных нішах, так бязьлітасна абвінавачваем просты люд за "беларускі" мэнталітэт? А хто тым часам нашым народам кіруе? Чужынцы.

Вось давайце паспрабуем адказаць на пытаньне ці маем на сёньня сваю эліту і калі знойдзем такую, то варта абрысаваць ейны партрэт. Корпаньне ў этналінгвістычных джунглях - праблема, як мне падаецца, ёсьць зараз недаравальна сэнтымэнтальным а другасным заняткам.

Адказаць

Імя:: **Licvin**

22.02.2011 05:24

"...Корпаньне ў этналінгвістычных джунглях - праблема, як мне падаецца, ёсьць зараз недаравальна сэнтымэнтальным а другасным заняткам."

Сапраўды, даволі паказальнымі для 'беларускай ідэі' ёсьць гэтыя корпанні.

Калі запісныя адмыслоўцы спрачаюцца як лепей напісаць 'беларускую' шыльдачку - на такім ці гэтым варыянце 'беларускай'. Прычым і той і другі варыянты - выдуманьня самімі адмыслоўцамі .

У той час як людзі , што жывуць пад гэнай шыльдачкай плаваць хацелі на абодва варыянты і на нейкую 'беларушчыну' навогул. Бо няма аніякай 'беларушчыны' у тых людзей і тым болей ніколі не было ў іх продкаў.

(Дарэчы пра гэта пісаў сам шанюны паў аўтар у папярэдніх працах.)

Імя:: **Licvin**

22.02.2011 05:03

Сумна, але нігіга дзіўнага.

Штучна створаны у кабінетах расейскіх адмыслоўцаў праект 'беларусь', які знішчыў ліцвіноў - амірае натуральным чынам.

Беларусы ад самога зьяўленьня (канец 19 ст.) - кніжная, бутафорская нацыя, не болей чым пераходны этап ад ліцвінаў да рускіх (ці палякаў).

Такім чынам ужо нашае пакаленьне бачыць вынікі 'беларускага праекту' і 'беларускай ідэі'. Суцэльнае асіміляцыя у моўным, культурным і палітычным плане, адсутнасць нацыянальнай самасьвядомасці і самапавагі.

Адзіным варыянтам зберажэння і далейшага развіцця нацыі (прынамсі яе так-сяк ацалелай часткі) можа быць толькі Ліцвінізацыя грамадства і вяртанне да Літвы, як натуральнай нацыянальнай асновы.

Адказаць

Імя: **Хітрык**

22.02.2011 08:54

"Адзіным варыянтам зберажэння і далейшага развіцця нацыі (прынамсі яе так-сяк ацалелай часткі) можа быць толькі Ліцвінізацыя грамадства і вяртанне да Літвы, як натуральнай нацыянальнай асновы."

- салідарны з такім меркаваньнем. Гэта як стаць з галавы на ногі.

Імя: **Час ідзе** Горад: .

22.02.2011 12:29

Хм. Як уратецца мова ды беларускась у Польшчы, калі яны непатрэбны, ды паміраюць у самой Беларусі.

Гэта сучасная рэчаіснасьць. Межы мяняюцца, меньшасці праглынаюць тытульныя нацыі. Гэта непазбежнасьць.

Вялікі Рым памер- засталася спадчына, якой карыстаюцца Італія ды суседзі. Няма і латынскай мовы (толькі медыкі ды батанікі яе уратавалі)

Памерла Вялікая Літва- спадчынай карыстуюцца маленькая Літва. А беларусы- у Польшчы сталі палякамі, у Рассеі (Бранску і Смаленску) сталі расейцамі. Ды у самой Беларусі большасць адчувае сябе рускімі, толькі крыху белымі. Свядомасць базуецца на раеіскай імперскай спадчыне, таму і ня мае кошту мова, ды незалежнасьць.

Але выпадкова атрымаюшы дзяржаўнаць- беласусы пачынаюць адчуваць сябе як нацыя- але гэта ужо ня тые беларусы, нашчадкі якіх есьць у Польшчы, Канаде, ЗША. у Беларусі засталіся нашчадкі тых, хто каб уратавацца за 200 год забыў, што ен беларус, ды нашчадкі тых, хто апасля войнау ды розных гвалтау (ад цара, Сталіна) прыехаў з Расеі і зараз адчувае сябе беларусам. Беларус, які успрамае сваю беларускасьць ад Літвы зараз і у Беларусі меньшасць. і таю меньшасць беларусаў праглынае большасць белых рускіх. Таму і памірае суполка беларусаў у памежных суседзяў, а мова памірае і у самой Беларусі.

Адказаць

Імя: **Алесь** Горад: **Берасьце**

23.02.2011 10:55

Можа и памірае, але яшэ не памерла)))

Імя: **без ілюзіяў** Горад: **без ідыётаў**

22.02.2011 23:28

Навошта "падляшукам" (і прычэпіў жа нейкі садамазахіст ім гэтую мянушку) іхняя вясковая гаворка пры поўнай адсутнасці-прысутнасці імкнення да СВАБОДЫ (аддзялення) ад палякоў? Да Вялікай Літвы(РБ) іх таксама не цягне. Адзіным праўдзівым сэнсам для чалавека й супольнасці ёсьць свабода. Аднак на беласточчыне пра гэта маўчаць. Дык на што разьлічваюць плакальшчыкі? Наагул неяк хваравіта амаральна й двухсэнсоўна выглядае лямант беласточкіх і мінскіх грантацмокаў пра польска-каталіцкую палітыку асіміляцыі. Або Або. Або поўная незалежнасьць або сьмерць у польскім (расейска-праваслаўніцкім) нацыяналістычным грамадстве. Але падазраю, што плакальшчыкі і правадары вясковых індзейцаў дамагаюцца стварэння падляшуккай рэзэрвацыі па тыпу амэрыкана-індзейскай з раздчай гуманітаркі з абавязковай пляшкай праваслаўна-этнаграфічнай самагонкі-бульбашь.

Адказаць

Імя: **Ян Максіюк**

23.02.2011 10:30

Вы ў сваім горадзе – настаяшчае выключэньне, так сказаць. Дзякуй, што ўдастоілі ўвагай.

Імя: **Алесь** Горад: **Берасьце**

23.02.2011 10:44

Сумна, я ня ведаю, што нагэтуль кепска беларусам у Польшчы.

Што ж, Вы лічыце, што лепш было б без Рацыі з іх трохі ідэалізаваным светам?

Адказаць

Імя: **Ян Максіюк**

23.02.2011 12:08

Я зусім так не лічу. Радые Рацыя – палітычны праект польскага ўраду, накіраваны на Беларусь, і яно не абавязана рупіцца пра захаваньне беларушчыны на Падляшшы. Калі б польскі ўрад захачеў, каб радые змагалася за свабоду ў Карэі і Бірме, дык яно і змагалася б. Калі ня з гэтай камандай журналістаў, дык зь іншай.

Але ў Радые Рацыя працуе шмат падляскіх журналістаў, маіх суродзічаў, якія пры нагодзе змаганьня за свабоду і дэмакратыю ў РБ, маглі б крыху пазмагацца і за беларускі дух у гміне Орля або Чыжы. Але каб пазмагацца за гэты дух, дык трэба да людзей у Чыжах і Орлі гаварыць на той мове, на якой там гавораць беларусы, то бок, на падляскай. Я не скажу, што беларуская літаратурная мова гэтым людзям чужая, але яна – не свая, ня родная. Чаму беларусам на Падляшшы нельга мець перадачы на сваёй роднай мове? Вось на гэтае пытаньне ніхто з маіх апанэнтаў так і ня хоча адказаць, а гаворыць пра тое, што я нібыта хачу камусьці забраць нейкія грошы, або меле іншую лухту... Чаму ў гміне Орля нельга паставіць дарожныя знакі на роднай мове жыхараў гэтай зямлі? Хто гэтага саромеецца ці баіцца? Чаму там трэба ставіць надпісы на трасяньцы?

Адказаць

Імя: **Licvin**

23.02.2011 18:27

"Чаму ў гміне Орля нельга паставіць дарожныя знакі на роднай мове жыхараў гэтай зямлі? Хто гэтага саромеецца ці баіцца? Чаму там трэба ставіць надпісы на трасяньцы?"

Узнікае пытанне да пазіцыі аўтара.

Безумоўна, ставіць нейкія шыльды на невядома якім 'дзеечом адраджэньня' выдуманай трасяньцы - дзікуства і працяг дэградацыі.

Але чаму не напісаць гэныя шыльды на нармальнай, 'чалавечай' літаратурнай мове нацыі, калі ўжо падляшшаны лічацца 'беларусамі' (і гэта правільна, улічваючы сітуацыю і адсутнасць афіцыйнай нацыянальнасці 'ліцвін').

Чаму замест таго каб элементарна выправіць памылкі і прывесці шыльды да нормаў літаратурнай беларускай мовы, шаноўны пан аўтар прапануе яшчэ болей размазаць рэшткі 'беларусоў' Падляшша і стварыць нейкую мікра-нацыю са сваёй (віртуальнай, натуральна) мікра-літаратурнай мовай.

Такіх мікра -нацый можа навядумляць мільён - ад случакоў да мсціслаўцаў ды віленчукоў.

Але вось ці варта тое рабіць, тым болей ва умовах нацыянальнай катастрофы?

Адказаць

Імя: **Ян Горад: Берасьце**

24.02.2011 13:04

Можна ганарыцца, што размова аб праблемах такой "простай" нацыі, як беларусы, параджае такія складаныя пытаньні)))

Адказаць

Імя: **Алесь Горад: Берасьце**

24.02.2011 13:34

А яшчэ я лічу, што толькі адна перадача "3 Падляшша родам" робіць болей, чым сто шыльдак з папраўнай назвай вескі)))

Таксама мяне цешыць, што ёсць такія людзі, як спадар Максіюк.

А цікавіцца такімі людзьмі я пачау, дзякуючы менавіта Радзьё Рацыя.

а

Пачакайце, пакуль Беларусь вызваліцца і стане модным называцца беларусам. Мяркую, што тады многа можа змяніцца і у простых людзей да сябе і у адносінах да сваіх гістарычных сымбалаў, пытаньня.

І зноў, тут Рацыя сваю частку працы выконвае.

Дзякуй за Вашу працу і паставу))) . Вам і вашаму брату.

Адказаць

Імя: **Пісацаль**

24.02.2011 22:10

Ну, Пан Ян... Teraz to Pan przegiał - як кажуць палякі.

"Радзьё Рацыя – палітычны праект польскага ўраду, накіраваны на Беларусь, і яно не абавязана рупіцца пра захаваньне беларушчыны на Падляшшы. Калі б польскі ўрад захацеў, каб радзьё змагалася за свабоду ў Карзі і Бірме".

Przypadał kosiół garbkowi - як кажуць палякі.

А Радзьё Свабода, зь якога Вы і жывеце, гэта які праект - культуры?

Адказаць

Імя: **Ян Максіюк**

25.02.2011 00:01

Чаго вы не разумеете? Радзьё Свабода – гэта палітычны праект амэрыканскага ўраду, і яно тым больш не абавязанае рупіцца пра захаваньне беларускасьці на Падляшшы. З чаго б гэта перажываць амэрыканцам за нейкую меншасьць, якая жыве ў свабоднай і дэмакратычнай дзяржаве і настолькі за гэтае жыцьцё гэтай дзяржаве ўдзячная, што сама сабе віе вяроўку на шыбеніцу і сама яе намывьлае?

Праблема аднак у тым, што на РР працуе з 10 падляшчуоў, якім баліць душа за лёс роднай мовы суродзічаў у РБ, але якім напляваць з высокіх сьцен на лёс роднай мовы суродзічаў у Орлі. А на Радзьё Свабода працуе толькі адзін падляшчук, якому баліць галава і за адну родную мову, і за другую. А таму маем што маем: пра лёс мовы беларусаў у Орлі гаворыць амэрыканскае радзьё ў Празе, а ня польскае ў Беластоку. Штосьці яшчэ вам няяснае?

Імя: **Пэдро**

23.02.2011 16:13

А польскі закон дазваляе пісаць назвы мясцовасьцяў на гаворцы або на дыялекце? Калі не памыляюся, не дазваляе

Адказаць

Імя: **Ян Максіюк**

23.02.2011 17:45

Дазваляе, як бачыце. На здымках вы маеце дарожныя знакі на кашубскай мове (дыялект польскай мовы, паводле польскіх мовазнаўцаў) і на лэмкаўскай (дыялект украінскай мовы, паводле ўкраінскіх мовазнаўцаў). Што праўда, кашубская і лэмкаўская называюцца *explicite* ў законе як рэгіянальныя мовы ў Польшчы, а падляская – не, але гэта не перашкода. Вось жа зацьвердзілі назвы для Орлі на безсыстэмнай і адсурднай трасянцы, якая ні ў гэтым законе, ні ў якім іншым не называецца. Дык чаму б не зацьвердзіць назвы на падляскай, у якой строгая правапісная і фанэтычна-марфалогічная сыстэма? Было б жаданьне з боку падляскіх беларусаў, можна было б і сапраўдныя свае назвы ўратаваць ад забыцьця і паганьбаваньня, і мову...

Адказаць

Імя: **z Polski Горад: Białystok**

23.02.2011 21:52

Kaszubski jest językiem, nie dialektem. A nazwa po łemkowsku taka sama jak po ukraińsku - a to też język, nie dialekt.

Problem z nazwami w gminie Orla polega na tym, że Ukraińcy twierdzą, iż miejscowy dialekt jest dialektem ukraińskim i głośno protestują przeciwko białoruskim nazwom. Dlatego wyszły tam nazwy nie całkiem zgodne z normami języka białoruskiego.

Адказаць

Імя: **Ян Максіюк**

23.02.2011 22:38

Найбольш аўтарытэтнае для польскіх мовазнаўцаў выданьне наконт агульнага мовазнаўства – Encyklopedia językoznawstwa ogólnego, Ossolineum, 2003 – піша: Kaszubski dialekt – jeden z najbardziej odrębnych dialektów języka polskiego (zachodnia grupa języków słowiańskich). Гэта афіцыйнае становішча польскага мовазнаўства наконт кашубскай мовы, пра што я і адзначыў у сваім ранейшым допісе. А вы аўтарытэтна заяўляеце, што кашубская – асобная мова для ўсіх. Вы якое мовазнаўства прадстаўляеце? Беларускае? Беларускае? Арлянскае?

Тое, што назва Білянка мае аднолькавае гучаньне і ва ўкраінскай, і ў лэмкаўскай мове, ня болей, чым супадзеньне. Закон дае права змяшчаць свае назвы якраз лэмкам і на лэмкаўскай мове, а не ўкраінцам, якіх у 1948 расьсялілі так, каб у ніякім месцы не было іх болей, чым 20 адсоткаў насельніцтва.

З вашай лёгікі наконт трасянкі на знаках у гміне Орля вынікае, што назвы зрабілі наўмысна безграматнымі, каб набліжыць іх да беларускай мовы і паказаць дулю ўкраінцам? Ці наадварот: Беларусы настолькі пабаяліся ўкраінцаў, што назвы не напісалі чыста па-беларуску, а па-чортведамайому, каб яны былі і крыху ўкраінскія, і крыху беларускія?

Вы сапраўды думаеце, што Vórla, Moskuvcie, Košelié – гэта ўкраінскія назвы?

Адказаць

Імя:: **nie-Polak** Горад:: **Białystok**

24.02.2011 11:01

W świetle ustawy, która pozwala na używanie nazw dwujęzycznych, język kaszubski jest językiem regionalnym. Oczywiście, cokolwiek miałyby to znaczyć. Pytanie, dlaczego wprowadzono ten język do ustawy a pominięto np. język śląski, który też ma wszelkie prawa by być językiem regionalnym, pozostawię bez odpowiedzi. Chociaż nie wiem co na ten temat mówi największy dla autora publikacji autorytet w tej dziedzinie czyli "Encyklopedia językoznawstwa ogólnego, Ossolineum, 2003".

Niemniej, podstawą do używania nazw dwujęzycznych jest "Ustawa o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym", której tekst można znaleźć tu <http://www.mswia.gov.pl/portal/pl/178/2958/>

I ustawa ta, Szanowny Panie Autorze, stanowi nie tylko o tym, że język kaszubski jest językiem regionalnym, ale również o tym, że Łemkowie są mniejszością etniczną. Dlatego właśnie możliwe są nazwy w języku kaszubskim czy łemkowskim, a nie możliwe są w języku "vórlańskim", bo taki język nie został zapisany w ustawie jako język regionalny, a "Vórlanie" nie zostali uznani za mniejszość narodową, ba - nawet za etniczną.

Możliwe, że jest to błąd ustawodawcy i gdyby skontaktował się on z Panem (mam na myśli ustawodawcę, czyli Sejm RP), to można byłoby liczyć na wprowadzenie proponowanych przez Pana zmian.

Lepiej pewnie by nie było, ale za to śmieszniej. A przecież śmiech to zdrowie (to w nawiązaniu do obsesyjnego zwracania przez Pana uwagi na medycynę rzekomo obecną w komentarzach).

A tak dla ścisłości, białoruskie (czy też w innych językach mniejszości) audycje radiowe czy telewizyjne nie są finansowane przez MSWiA. Z tego resortu dostaje za to dotacje "Czasopis", którego Pan jest częstym autorem. No i oczywiście odsądzona przez Pana od czci i wiary "Niva", z którą Pan był także związany przez jakiś czas.

Адказаць

Імя:: **Ян Максіюк**

24.02.2011 11:40

Пакажыце мне месца ў законе, дзе "мова", на якой прапануецца запісаць назвы ў гміне Орля, была Сэймам празнаная як меншасная або рэгіянальная ў Польшчы. Калі пакажаце, то я магу з вамі абмеркаваць гэтую справу па сутнасці. А так – я ня бачу сэнсу падымаць пылу.

Вы хоць зразумелі што-небудзь з камэнтараў іншых пад гэтым тэкстам? Хто-небудзь з камэнтараў напісаў, што – так, гэта і ёсьць самая сапраўдная беларуская мова, на якой хочучь паставіць знакі ў арлянскай гміне?

Дзяржава сваім аўтарытэтам пацвярджае зафальшаваньне 65 адсоткаў аўтэнтычных назваў на Падляшшы, а вы сабе сьмешкі строіце наконт "арлянскага" народу?

Гэта ня я ствараю "арлянскую" мову, а той, хто прыдумаў гэтыя ганебныя назвы для Орлі. Я толькі даў назву – падляская – для мовы, якая існавала на Падляшшы ад вякоў, але якую да гэтай пары стараліся сьпіхнуць у увасковае падполье і схваць – пад покрывам ці то назвы "беларуская", ці то назвы "ўкраінская". Вы ў гэтай кагорце таксама. Вы нават ня ў змозе зьвязаць тут двух слоў па-свойму, а вучыце мяне, якую мову мне лічыць роднай і нацыянальнай.

Імя:: **Яўген Чапко**

23.02.2011 17:08

Становіцца някавата ад такіх каментароў абсалютна аб'ектыўнага, заснаванага на рэальнасці і нармальным сэнсе меркаваньня. Павага аўтару.

Адказаць

Імя:: **nie-Polak** Горад:: **Białystok**

24.02.2011 12:52

Паважаны Спатар Ян, я Вас нічога не вучу. Роднай ці нацыянальнай можаце лічыць мову якую заўгодна, але ня будучы тут не вучыце нас як быць беларусамі на Падляшшы. Вас даўно тут няма і ня шмат Вы разумееце. Зрэшты, не так ўжо і складана паставіць дыягназ (а з Вашым дыягназам - дарэчы - я амаль што згодзен). Але тут трэба лякарства прыдумаць. І мы тут стараемся прынамсі шукаць гэтага лякарства і прымаючы адну ці другую таблетку бачым ці дапамагае яна ці не. А вам адкуль ведаць сьдзеўшы у Празе, што можа падляшская мова быць такім лякарствам?

Ну... ізноў пра мэдыцыну пайшло :)))

А зьвязаць словы па-свойму я больш-менш таксама здольны як і Вы. Іншая справа, што не так дасканала як Вы змог бы я гэтыя словы пераліць на паперу. Але ж гэта Вы прыдумалі гэты запіс, таму і мне далёка да Вашага майстэрства.

Адказаць

Імя:: **Ян Максіюк**

24.02.2011 15:42

Ну й дзякуй Богу, што адазваліся па-беларуску.

А паспрабуйце яшчэ напісаць нешта па-свойму, ня толькі пародыю на мой правапіс. Я ж вас не прымушаю пісаць "маёй" лацінкай, можаце пісаць лацінкай Віктара Стахвюка ці Дарафея Фіёніка або кірыліцай Зосі Сачко ці Ірыны Баравік. Усе яны пісалі па-свойму яшчэ да таго, як з'явілася Svoja.org з унармаваным лацінічным правапісам. І рабілі гэта даволі граматычна. Калі хто хоча і не саромеецца і не баіцца – дык можа.

Чаго саромеецца і/ці баіцца вы?

Бачыце, усе як адзін на Беласточчыне, вас не выключаючы, рэагуе на мой пастулят пісаньня па-свойму аднолькава – ты ад нас далёка і ты нас не вучы быць беларусамі. Мы самі ведаем лепей, што рабіць.

Стаць беларусамі я нікога не збіраюся вучыць. Але граматычна пісаць па-падляску і граматычна запісаць нашы назвы на дарожных знаках я мог бы навучыць, былі б толькі ахвотныя. Каб не бачыць падобнай ганьбы, як у гміне Орля, у іншых гмінах: Чыжах, Дубічах ці Нарве.

Усе, каму я стаўлю пытаньні пра сутнасць нашай падляскай беларускасьці, пазьбягаюць адказаў наконт гэтай сутнасці, а чамусьці пачынаюць намякаць у псэўдаадказах, што альбо ў мяне грошай няма, альбо я зазнаўся, альбо проста ў мяне ня ўсе дома, альбо палякі нам не такі закон падрыхтвалі.

Вось і вы пазьбеглі майго пытаньня пра артыкул у законе, які нібыта дазваляе пісаць так, як хочучь напісаць на дарожных знаках у Орлі. Такого артыкулу проста няма. Гэта яўнае парушэньне закону. Што больш, я цытаваў артыкул, які ехлісіце забараняе гвалтаваць правапіс меншаснай мовы на дарожных знаках. Замест адказу на гэтае пытаньне, вы мне пачалі выкладаць пра кашубскую і лэмкаўскую мову, самастойныя яны ці не. Ня бойцеся за кашубаў і лэмкаў, яны падбалі пра свае мовы яшчэ да таго, як зьявіўся гэты закон. А мы пра падляскую мову – не падбалі раней і ня хочам падбаць цяпер.

Я асабіста ўжо застары, каб пазьбягаць цяжкіх пытаньняў. Напрыклад, такіх: Чаму нас 46 тысяч, а ня чвэрць мільёна? Чаму наклад "Нівы" 1300 экзэмпляраў, а не 5 тысяч? Чаму ніхто, акрамя аўтара і рэдактара, не чытае беларускіх кніжак, якія выходзяць у Беластоку? І так далей.

Адзін з маіх адказаў – мы не навучыліся чытаць на літаратурнай мове і ніколі ўжо не навучымся, бо большасьці беларусаў, якія гавораць на падляскіх гаворках, літаратурная мова ні да чога не патрэбная, як і швэдзкая.

А вось ці дайшло б да іх слова па-падляску – гэта пытаньне, на якое мы ня будзем ведаць адказу, пакуль не паспрабуем з гэтым словам да сваіх людзей выйсці: папрыклад, пішучы раз на тыдзень у "Ніве" тэкст па-свойму або чытаючы адзін выпуск навінаў у РР па-свойму.

Трагедыя ў тым, што журналісты, якія кормяць сябе працай нібыта на карысьць нашай меншасьці, такіх пытаньняў увогуле сабе ня ставяць, ня кажучы пра тое, каб на іх адказваць. Вы – не выключэньне.

Яшчэ раз паўтару сваё пытаньне, на якое не спадзяюся атрымаць адказ. Але я яго буду ставіць і далей, ня толькі вам:

Чаго саромеецеся і/ці баіцеся вы? Што Польшча разваліцца, калі вы станеце пісаць па-свойму? Што вам перастануць плаціць зарплату?

Чаму вы лічыце гаворку людзей у Орлі і Чыжах не дастойнай таго, каб на ёй пісаць? Гэта ж дзякуючы ёй мы ўсе сталі беларусамі.

Імя: Ян Горад: Г-ка

24.02.2011 22:10

З аднаго боку - у КАНЦЫ КАНЦОЎ хацелася б пабачыць кірылічныя надпісы на нашай Беласточчыне, з другога боку - рацыя Яну: як штосьці рабіць, дык рабіць гэта ДОБРА

Адказаць

Імя: Ян Максімюк

25.02.2011 00:05

Дзякуй. Я таксама хачу пабачыць кірылічныя надпісы на Падляшшы. Але праўдзівыя, а не пародыю.